

Vägar till läsförståelse

Texten, läsaren och samtalet

Reichenberg, Monica

Natur & Kultur 2008

Låt mig säga det med en gång: Monica Reichenberg har skrivit en strålande bok om barns och ungdomars läsning och särskild läsningen av faktatexter i skolan. Författaren har mångårig erfarenheter som lärare och det genomsyrar hela boken som är ytterst konkret och praktisk användbar i det dagliga skolarbetet. Numera är hon docent vid Göteborgs universitet och arbetar som lärarutbildare och forskar om läsförståelse.

Vad är det då som gör en text levande och lättläst? Monica Reichenbergs svar är att den har drag av muntlighet.

En tydlig författarröst/berättarröst rycker lättare med eleverna och gör läsningen intressant. Författaren framträder i texten och tilltalar eleverna, ställer frågor, kommenterar och är inte rädd för känslomässiga utrop eller att förklara svåra ord. Berättelsen är rakt berättad i aktiv form och använder vanliga ord.

En lättläst text har också en tydlig kausalitet, alltså orsakverksamband. Småord som därför att, eftersom, alltså, så att, även om binder ihop meningarna med varandra och gör det tydliga för läsaren hur händelser hänger ihop. Monica Reichenberg kallar det för "murbruk". Det innebär att en text enbart med korta meningar som har skapats för att vara enkel, i själva verket kan vara svår eftersom den innehåller för lite bruk mellan textens byggstenar.

Murbruk gör det också lättare för läsaren att läsa mellan raderna, förstå det inte uttryckligen sagda.

En lättläst text innehåller mycket konkreta bilder, dialoger och har omväxlande långa och korta meningar som skapar en rytm som drar in läsaren i berättelsen.

Allt det här känner vi som berättar muntligt för barn och ungdomar igen och vi har ofta upplevt att barn som inte gillar skolan av olika skäl och inte tycker om att läsa, häpnar och förundras när de får chans att höra muntliga berättelser. Monica Reichenbergs bok är i sig ett argument för vikten av muntliga berättelser i skolan. Fritt berättande fångar lyssnaren och skapar ett intresse för berättelser av olika slag och hur de är uppbyggda. Om den unge läsaren sedan möter samma struktur i den skrivna

21

texten underlättas läsningen, som sedan kan gå mot allt mer komplicerade texter.

Monica Reichenberg lever som hon lär och hennes berättarröst är tydlig i boken, vilket gjorde att jag inte kunde

lägga ifrån mig den förrän jag läst den första hälften av boken, som är den intressantaste för en berättare. Den avslutande delen är en konkret skildring av hur man med olika metoder kan samtala om faktatexter i skolan, och just den delen tror jag kan vara mycket användbar för en pedagog i skolan.

Per Gustavsson

Nyfiken på att ta del av Monica Reichenbergs forskning? Ni får chansen under Ljungby berättarfestival 2009 då hon deltar i ett heldagsseminarium som tar upp muntlighet, berättande och läs- och skrivsvårigheter av skilda slag.